

מסגרת מושגית לעריכת דוחות כספיים ולהצגתם - אוקטובר 2005

The Israel Accounting Standards issued by the Israel Accounting Standards Board are often based on and may include parts of the text of the International Accounting Standards published by the International Accounting Standards Board (IASB).

International Accounting Standards, Exposure Drafts, and other IASB publications are copyright of the International Accounting Standards Board, 166 Fleet Street, London EC4A 2DY, United Kingdom, Telephone: +44 (020) 7353-0565, FAX: +44 (020) 7353-0562, E-mail: publications@iasc.org.uk, Internet: <http://www.iasc.org.uk>.

All rights reserved. No part of the text of IASB's publications may be translated, reprinted or reproduced or utilized in any form either in whole or in part by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage and retrieval system, without prior permission in writing from the International Accounting Standards Board.

The International Accounting Standards have been translated to Hebrew and are published by Israel Accounting Standards Board with the permission of IASB.

The approved text of the International Accounting Standards is that published by the IASB in the English language and copies may be obtained direct from IASB.

International Accounting Standards Committee ® The "Hexagon Device", "IAS", "IASB" and "International Accounting Standards" are registered Trade Marks of the International Accounting Standards Board and should not be used without the approval of the International Accounting Standards Board.

תקני חשבונאות ישראליים המתפרסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות מתבססים לעיתים או עשויים לכלול חלקים מנוסח תקני חשבונאות בינלאומיים המתפרסמים על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

לוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים זכויות יוצרים בתקני חשבונאות בינלאומיים, הצעות לתקני חשבונאות בינלאומיים, וחומר אחר המתפרסם על ידה. כתובתה של הוועדה: United Kingdom, London, 166 Fleet Street, EC4A 2DY. טלפון: +44 (020) 7353-0565, פקס: +44 (020) 7353-0562, דואר אלקטרוני: publications@iasc.org.uk, אינטרנט: <http://www.iasc.org.uk>

כל הזכויות שמורות. אין לתרגם, להעתיק, לשכפל, או לעשות שימוש בחלק כלשהו של פרסומי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים, אם באמצעים אלקטרוניים או מכניים או בכל אמצעי אחר, הקיים היום, או שיהיה קיים בעתיד, לרבות צילום, הקלטה או שימוש בכל שיטת אחסון ואחזור מידע, ללא הסכמה מוקדמת בכתב מהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

תרגום תקני חשבונאות בינלאומיים ופרסומם בשפה העברית בידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות נעשה בהסכמת הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

הנוסח המחייב של תקני חשבונאות בינלאומיים הוא זה המפורסם על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים בשפה האנגלית ואשר עותקים ממנו ניתן להשיג ישירות מהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

תצורת המשושה, "IAS", "IASB", ו-"International Accounting Standards" הם סימני מסחר רשומים של הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים ואין לעשות בהם שימוש ללא אישורה.

תוכן עניינים

סעיף	הקדמה
1-11	מבוא
1-4	מטרה והמסגרת המושגית ותחולתה
5-8	תחולה
9-11	משתמשים וצורכי המידע שלהם
12-21	מטרת הדוחות הכספיים
15-20	מצב כספי, ביצועים ותזרימי מזומנים
21	ביאורים ופירוטים נלווים
22-23	הנחות יסוד
22	בסיס מצטבר
23	עסק חי
24-38	מאפיינים איכותיים של הדוחות הכספיים
25	מובנות
26-28	רלוונטיות
29-30	מהותיות
31-32	מהימנות
33-34	מצג נאמן
35	מהות קודמת לצורה
36	ניטראליות
37	זהירות
38	מידע מלא
39-42	השוואתיות
43-45	אילוצים על מידע רלוונטי ומהימן
43	עיתוי נכון
44	איזון בין תועלת לעלות
45	איזון בין מאפיינים איכותיים
46	הצגה נאותה

תוכן עניינים (המשך)

סעיף

47-81	רכיבי הדוחות הכספיים
49-52	מצב כספי
53-59	נכסים
60-64	התחייבויות
65-68	הון עצמי
69-73	ביצועים
74-77	הכנסה
78-80	הוצאות
81	התאמות לשימור הון
82-98	הכרה של רכיבים בדוחות הכספיים
85	ההסתברות של הטבה כלכלית עתידית
86-88	מהימנות המדידה
89-90	הכרה בנכסים
91	הכרה בהתחייבויות
92-93	הכרה בהכנסה
94-98	הכרה בהוצאות
99-101	מדידת רכיבי הדוחות הכספיים
102-110	תפיסות מושגיות של הון ושימור הון
102-103	תפיסות מושגיות של הון
104-110	תפיסות מושגיות של שימור הון וקביעת רווח
	נספח א' - ההבדלים בין מסגרת מושגית
	לעריכת דוחות כספיים והצגתם זו לבין
	המסגרת המושגית הבינלאומית לעריכת
	דוחות כספיים והצגתם (1989)

מסגרת מושגית לעריכת דוחות כספיים ולהצגתם - אוקטובר 2005

© כל הזכויות שמורות למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. אין להעתיק, לשכפל, לתרגם, להציג, לפרסם, להפיץ, להוציא לאור או לעשות שימוש מסחרי כלשהו בפרסום זה או בחלק ממנו, בכל דרך שהיא ובכל אמצעי מכני, אלקטרוני או אחר, ללא הסכמה מפורשת בכתב ומראש מאת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

תקני חשבונאות בינלאומיים או חלקים מהם תורגמו לעברית ונכללו במסגרת תקני חשבונאות בישראל באישור הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים. הנוסח המחייב של תקני חשבונאות בישראל הוא זה המפורסם על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בשפה העברית.

כל התייחסות לתקינה בינלאומית המובאת בגוף התקן, או בהערות השוליים לתקן, או בנספחים, אין בה כשלעצמה כדי קביעה כי אותו תקן חשבונאות בינלאומי או חלקים ממנו אומצו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ככלל חשבונאי בישראל.

הקדמה

ישויות רבות ברחבי העולם עורכות ומציגות דוחות כספיים המיועדים לשימושם של משתמשים חיצוניים. למרות הדמיון בין הדוחות הכספיים שמציגות ישויות שונות במדינות שונות, קיימים ביניהם הבדלים הנובעים, בין היתר, משימוש במגוון הגדרות לרכיבי הדוחות הכספיים (ובהם: "נכסים", "התחייבויות", "הכנסות" ו"הוצאות"), משימוש בקריטריונים שונים להכרה בפריטים שונים בדוחות הכספיים, ומהבדלים בבחירת בסיסי המדידה. נוסף לאמור לעיל, קיימים גם הבדלים במידת הגילוי הניתן בדוחות הכספיים.

הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים, פועלת כדי להביא, ככל הניתן, לצמצום הבדלים אלו. בחודש אפריל 1989 אישרה מועצת ה-IASC את פרסום ה"מסגרת המושגית לעריכת דוחות כספיים ולהצגתם" (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements - להלן "המסגרת המושגית הבינלאומית").

עם השינויים במבנה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים, אומץ מסמך המסגרת המושגית הבינלאומית על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB), כפי שהוא, בחודש אפריל 2001.

מדינות שונות פרסמו מסמכי מסגרת מושגית משלהן. המסמך החשוב והנודע מביניהם הוא המסגרת המושגית שפורסמה על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בארה"ב (FASB) והמושתת על שבעה מסמכי יסוד מושגיים (Statements of Financial Accounting Concept).

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - "הוועדה המקצועית"), החליטה לאמץ את מסמך המסגרת המושגית הבינלאומית, תוך שינויים מינימליים מתחייבים בו, וזאת כחלק מן המחויבות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - "המוסד לתקינה") לפעול בהדרגה לאימוץ כולל של תקני החשבונאות הבינלאומיים.

תחולת המסמך היא על ישויות עסקיות, ואילו מוסדות ללא כוונת רווח (מלכ"רים) אינם נכללים בתחולת המסמך. למרות שבשנים האחרונות צומצמו, במידה ניכרת, הפערים שבין הדיווח החשבונאי של גופים עסקיים לדיווח החשבונאי של מלכ"רים (מגמה שבאה לידי ביטוי, בין היתר, גם בגילוי דעת מספר 69 של לשכת רואי חשבון בישראל כפי שתוקן ע"י תקן חשבונאות מספר 5), החליטה הוועדה המקצועית לדבוק במסמך המסגרת המושגית הבינלאומית, ולא להרחיב, לפי שעה, את תחולתו גם למלכ"רים.

בשנים האחרונות מתקיים דיון מקצועי בגופי התקינה החשבונאיים בדבר הצורך בהגדרת כללי דיווח שונים לעסקים קטנים ובינוניים (Small and Medium Enterprises). דיון זה טרם הבשיל לכלל מסקנות מחייבות ולכן לא ניתן לו ביטוי במסמך זה.

הוועדה המקצועית מניחה כי במסגרת פרויקט האחדת הכללים (Convergence) שבין התקינה החשבונאית הבינלאומית לבין תקינה החשבונאית בארה"ב, יצומצמו במידה ניכרת ההבדלים בין מסמכי המסגרת המושגית של שני גופים אלו.

הוועדה המקצועית תהיה קשובה לשינויים שיבוצעו בעתיד במסמך המסגרת המושגית הבינלאומית, אם יהיו כאלה.

מבוא

מטרת המסגרת המושגית ותחולתה

1. מסגרת מושגית זו מתווה את התפיסות העומדות בבסיס עריכת והצגת דוחות כספיים בעבור משתמשים חיצוניים. מטרת המסגרת המושגית (להלן - "מסגרת") היא:

- (א) לסייע לוועדה המקצועית בפיתוח תקני חשבונאות בעתיד ובבחינה של תקני חשבונאות קיימים, בוטל,
- (ב) בוטל,
- (ג) בוטל,
- (ד) לסייע בהכנתם של דוחות כספיים בכל הנוגע לישומם של תקני חשבונאות ולטיפול בנושאים שטרם נכללו במסגרת תקן חשבונאות,
- (ה) לסייע לרואי החשבון המבקרים לגבש את חוות דעתם באשר להתאמתם של דוחות כספיים לכללי החשבונאות המקובלים,
- (ו) לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים לפרש את המידע המוצג בדוחות כספיים, אשר נערכו בהתאם לתקני החשבונאות, וכן
- (ז) לספק מידע לגורמים בעלי עניין בעבודתו של המוסד לתקינה באשר לגישתו של המוסד לתקינה בקביעת תקני חשבונאות.

2. מסגרת זו אינה מהווה תקן חשבונאות, ולפיכך אינה קובעת הנחיות ספציפיות לגבי נושאי מדידה או גילוי. הנאמר במסגרת זו אינו גובר על האמור בתקן חשבונאות מסוים.

3. הוועדה המקצועית מכירה בעובדה כי, במספר מוגבל של מקרים, עלולה לנבוע סתירה בין המסגרת לתקן חשבונאות. במקרים של סתירה כאמור, יגברו דרישות תקן החשבונאות על אלו של המסגרת. עם זאת, ככל שתסייע הוועדה המקצועית במסגרת, בפיתוחם של תקני חשבונאות בעתיד ובבחינתה את תקני החשבונאות הקיימים, יפחת עם הזמן מספרן של הסתירות בין המסגרת לבין תקני החשבונאות.

4. המסגרת תיבחן מחדש מעת לעת, על בסיס ניסיונה של הוועדה המקצועית בעבודתה עם המסגרת, ומעקב שוטף יתקיים לגבי שינויים במסגרת המושגית הבינלאומית.

תחולה

5. המסגרת דנה בנושאים הבאים :
- (א) מטרתם של דוחות כספיים,
 - (ב) המאפיינים האיכותיים הקובעים את שימושיות המידע בדוחות הכספיים,
 - (ג) ההגדרה, ההכרה והמדידה של הרכיבים המשמשים בעריכת הדוחות הכספיים, וכן
 - (ד) תפיסות ההון ושימור ההון.
6. המסגרת עוסקת בדוחות כספיים בעלי ייעוד רחב (להלן - "דוחות כספיים"), כולל דוחות כספיים מאוחדים. דוחות כספיים כאמור נערכים ומוצגים לפחות אחת לשנה במטרה לספק את המידע הדרוש לקשת רחבה של משתמשים. חלק מהמשתמשים האמורים עשויים לדרוש, ובכוחם להשיג, מידע נוסף על זה הכלול בדוחות הכספיים. עם זאת, בעבור משתמשים רבים מהווים הדוחות הכספיים מקור עיקרי למידע כספי, ולכן על הדוחות להיות ערוכים ומוצגים תוך התחשבות בצורכי משתמשים אלו. המסגרת אינה עוסקת בדוחות כספיים מיוחדים, כגון תשקיפים ודוח התאמה לצורכי מס. עם זאת, ניתן ליישם את הנחיות המסגרת בעריכת דוחות מיוחדים כאמור, כאשר הדרישות של דוחות אלה מאפשרות זאת.
7. דוחות כספיים מהווים נדבך בתהליך הדיווח הכספי. מערכת מלאה של דוחות כספיים כוללת לרוב מאזן, דוח רווח והפסד, דוח על תזרימי המזומנים וכן דוח על השינויים בהון העצמי, ואת אותם ביאורים, דוחות אחרים והבהרות אחרות, המהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים. כמו כן, הדוחות עשויים לכלול פירוטים נלווים, המתבססים על הדוחות האמורים או הנובעים מהם, או אשר עשויים להיקרא בצירוף עם הדוחות האמורים. עם זאת, דוחות כספיים אינם כוללים פריטים, כגון דוח הדירקטוריון, דוח ההנהלה או דיווחים אחרים מטעם ההנהלה אשר עשויים להיכלל במסגרת דוח כספי או שנתי.

8. המסגרת חלה על הדוחות הכספיים של כל הישויות העסקיות המדווחות, בין אם במגזר הפרטי או במגזר הציבורי. ישות מדווחת היא ישות אשר בגינה קיימים משתמשים, המסתמכים על הדוחות הכספיים כמקור העיקרי למידע כספי על הישות.

משתמשים וצורכי המידע שלהם

9. המשתמשים - הקיימים והפוטנציאליים - בדוחות הכספיים כוללים משקיעים, עובדים, מלווים, ספקים ונושים עסקיים אחרים, לקוחות, ממשלות ומוסדותיהן והציבור. המשתמשים נעזרים בדוחות הכספיים על מנת לקבל מענה לצורכי המידע השונים שלהם. צרכים אלה כוללים את האמור להלן:

(א) משקיעים. ספקי הון הנמצאים בסיכון ויועציהם שוקלים את הסיכון הכרוך בהשקעותיהם ואת התשואה הנובעת מהן. הם זקוקים למידע, אשר יסייע להם לקבוע אם עליהם לקנות, להחזיק או למכור. בעלי מניות מעוניינים גם במידע, אשר יסייע בידיהם להעריך את יכולתה של הישות לשלם דיבידנדים.

(ב) עובדים. עובדים וקבוצות הייצוג שלהם מעוניינים במידע לגבי היציבות והרווחיות של מעבידיהם. כמו כן, הם מעוניינים במידע, אשר יסייע להם להעריך את יכולתה של הישות לשלם שכר, הטבות פרישה והזדמנויות תעסוקה.

(ג) מלווים. מלווים מעוניינים במידע, אשר יסייע בידיהם לקבוע אם הלוואותיהם, והריבית הנלווית, ישולמו במועדן.

(ד) ספקים ונושים עסקיים אחרים. ספקים ונושים עסקיים אחרים מעוניינים במידע, אשר יסייע להם לקבוע אם הסכומים המגיעים להם ישולמו במועד. ככלל, נושים עסקיים נוטים להתעניין בישות על פני תקופה קצרה יותר מאשר מלווים, אלא אם הנושים תלויים בהמשך הקשר עם הישות בהיותה לקוח עיקרי.

(ה) לקוחות. לקוחות מעוניינים במידע לגבי המשכיותה של הישות, בעיקר כאשר קיימת התקשרות לזמן ארוך עם הישות או תלות בה.

(ו) ממשלות ומוסדותיהן. ממשלות ומוסדותיהן מעוניינים בהקצאת משאבים, ועל כן, בפעילותן של ישויות. בנוסף, הם זקוקים למידע כדי להסדיר את פעילותן של ישויות,

לקבוע מדיניות מס וכן כבסיס להכנסה לאומית ולסטטיסטיקות דומות.

(ז) הציבור. השפעתן של ישויות על הציבור הרחב היא מגוונת. לדוגמה, ישויות עשויות לתרום תרומה נכבדה לכלכלה המקומית בדרכים שונות, לרבות מספר האנשים המועסקים על ידן ותמיכתן בספקים מקומיים. דוחות כספיים עשויים להיות לעזר לציבור כמקור מידע לגבי המגמות וההתפתחויות האחרונות באשר לשגשוגה של הישות ותחום פעולותיה.

10. אף על פי שאין בכוחם של הדוחות הכספיים לתת מענה לצורכי המידע של כל המשתמשים האמורים, ישנם צרכים, המשותפים לכל המשתמשים. מאחר והמשקיעים מספקים לישות הון הנמצא בסיכון, דוחות כספיים שיענו על צרכיהם, יספקו את רוב צורכי המידע של משתמשים אחרים, אשר ניתן לספק באמצעות הדוחות הכספיים.

11. עריכת דוחות כספיים והצגתם הם באחריות הדירקטוריון וההנהלה (להלן - "אורגני הניהול") של הישות. גם מצד אורגני הניהול קיים עניין במידע הכלול בדוחות הכספיים, על אף הגישה שיש להם למידע ניהולי וכספי נוסף המסייע להם בתכנון, בקבלת החלטות ובבקרה. בכוחם של אורגני הניהול לקבוע את אופיו ותכנון של מידע נוסף כאמור כדי שישתתף את צרכיהם. דיווחו של מידע כאמור אינו מטופל במסגרת זו. עם זאת, דוחות כספיים המפורסמים לציבור, מתבססים על המידע אשר שימש את אורגני הניהול לגבי מצבה הכספי של הישות, ביצועיה ותזרימי המזומנים שלה.

מטרת הדוחות הכספיים

12. מטרת הדוחות הכספיים היא לספק מידע לגבי המצב הכספי, הביצועים ותזרימי המזומנים של הישות, אשר יהא שימושי למגוון רחב של משתמשים בקבלת החלטות כלכליות.

13. דוחות כספיים אשר נערכו למטרה זו עונים על הצרכים המשותפים של רוב המשתמשים. אף על פי כן, דוחות כספיים אינם מספקים את כל המידע, אשר עשוי להיות דרוש למשתמשים בקבלת החלטות כלכליות, מאחר והם מתארים בעיקר את ההשפעות הפיננסיות של אירועי העבר ואינם מספקים בהכרח מידע שאינו פיננסי.

14. דוחות כספיים אף מציגים את תוצאות ביצועיה של ההנהלה, או את האחריות שנושאת ההנהלה בגין המשאבים שהופקדו בידיה. עניינם של משתמשים בהערכת ביצועיה או אחריותה של ההנהלה נובע מהצורך לקבל החלטות כלכליות. החלטות אלו עשויות לכלול, לדוגמה, אם להחזיק בהשקעתם או למכור אותה, אם למנות מחדש את ההנהלה או להחליפה.

מצב כספי, ביצועים ותזרימי מזומנים

15. ההחלטות הכלכליות המתקבלות על ידי המשתמשים בדוחות הכספיים דורשות הערכה באשר ליכולתה של הישות להניב מזומנים ושווי מזומנים ובאשר לעיתוי והוודאות של הנבת מזומנים כאמור. יכולת זו קובעת למעשה, בין היתר, את כושרה של הישות לשלם לעובדיה ולספקיה, לעמוד בתשלומי ריבית, לפרוע הלוואות ולחלק כספים לבעליה. מידע ממוקד לגבי המצב הכספי, הביצועים ותזרימי המזומנים של הישות מסייע בידי משתמשים להעריך את היכולת להניב מזומנים ושווי מזומנים.

16. מצבה הכספי של ישות מושפע מהמשאבים הכלכליים שבשליטתה, מהמבנה הפיננסי, מנזילותה וכושר הפירעון שלה, וכן ממידת יכולתה להסתגל לשינויים בסביבה שבה היא פועלת. מידע לגבי המשאבים הכלכליים שבשליטת הישות ולגבי מידת הצלחתה בעבר בביצוע שינויים במשאבים אלה הוא שימושי בהערכת יכולתה של הישות להניב מזומנים ושווי מזומנים בעתיד. מידע לגבי המבנה הפיננסי הוא שימושי בחיזוי הצרכים לגיוס כספים בעתיד ואופן חלוקת רווחים ותזרימי מזומנים עתידיים בין בעלי עניין בישות. כמו כן, מידע זה שימושי בחיזוי מידת הצלחתה של הישות בגיוס הון נוסף. מידע לגבי הנזילות וכושר הפירעון הוא שימושי בהערכת יכולתה של הישות לעמוד בהתחייבויותיה הפיננסיות במועדן. נזילות מתייחסת לזמינותם של מזומנים בעתיד הקרוב, לאחר שהובאו בחשבון ההתחייבויות הפיננסיות על פני אותה תקופה. כושר הפירעון מתייחס לזמינותם של מזומנים בטווח הארוך יותר כדי לעמוד בהתחייבויות פיננסיות במועדן.

17. מידע לגבי ביצועיה של ישות, בפרט באשר לרווחיותה, דרוש לשם הערכת שינויים אפשריים במשאבים הכלכליים, אשר סביר שיהיו בשליטת הישות בעתיד. מידע לגבי שונות הביצועים הוא בעל חשיבות מבחינה זו. מידע לגבי הביצועים הוא שימושי בחיזוי יכולתה של הישות להניב תזרימי מזומנים באמצעות בסיס המשאבים הקיים. כמו כן, המידע מסייע בגיבוש דעה לגבי האפקטיביות של שימוש אפשרי במשאבים נוספים על ידי הישות.

18. מידע לגבי תזרימי המזומנים של ישות הוא שימושי בהערכת פעילויות ההשקעה, פעילויות המימון והפעילויות השוטפות של הישות במהלך תקופת הדיווח. מידע זה מסייע ביצירת בסיס עבור המשתמש להערכת יכולתה של הישות להניב מזומנים ושווי מזומנים ואת צרכי הישות לשימוש בתזרימי המזומנים האמורים. בעריכת דוח על תזרימי המזומנים, ניתן להחיל הגדרות שונות לגבי המונח "אמצעים כספיים", כגון כל המשאבים הפיננסיים, הון חוזר, נכסים נזילים או מזומנים. לא נעשה כל ניסיון לגיבוש הגדרה ספציפית לאמצעים כספיים במסגרת המושגית.

19. מידע לגבי המצב הכספי מוצג בעיקר במאזן. מידע לגבי הביצועים מוצג בעיקר בדוח רווח והפסד. מידע לגבי תזרימי המזומנים מוצג כדוח נפרד במסגרת הדוחות הכספיים, כגון דוח על תזרימי המזומנים.

20. בין מרכיבי הדוחות הכספיים קיים קשר הדדי, כיוון שהם משקפים היבטים שונים של אותן עסקאות או אותם אירועים אחרים. למרות שכל אחד מהדוחות מספק מידע שונה מהאחרים, אף דוח אינו מתיימר לשרת לבדו מטרה ספציפית או לספק את כל המידע הנחוץ עבור צרכים ספציפיים של משתמשים. לדוגמה, דוח רווח והפסד מספק תמונה חלקית בלבד של ביצועים, אלא אם נעשה בו שימוש במשולב עם המאזן ועם הדוח על תזרימי המזומנים.

ביאורים ופירוטים נלווים

21. הדוחות הכספיים כוללים נוסף לדוחות העיקריים גם ביאורים ופירוטים נלווים אחרים. לדוגמה, הדוחות הכספיים עשויים לכלול מידע נוסף, הרלוונטי לצורכי המשתמשים, באשר לפריטי המאזן ודוח הרווח וההפסד. הדוחות הכספיים עשויים לכלול גילויים לגבי סיכונים ואי וודאויות, המשפיעים על הישות, ולגבי משאבים ומחויבויות כלשהם, שלא הוכרו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

הנחות יסוד

בסיס מצטבר

22. כדי לשרת את מטרתם, דוחות כספיים נערכים לפי בסיס מצטבר. בהתאם לבסיס זה, השפעותיהם של עסקאות ואירועים אחרים מוכרות עם התרחשותם (ולא בעת קבלת או תשלום מזומנים ושווי מזומנים) ונרשמות בספרים ומדוחות בדוחות הכספיים לתקופות

אליהן עסקאות ואירועים אלה מתייחסים. דוחות כספיים שנערכו על בסיס מצטבר נותנים למשתמשים מידע לא רק לגבי עסקאות עבר שהיו כרוכות בתשלום ובקבלת מזומנים, אלא גם לגבי מחויבויות לתשלום מזומנים בעתיד ולגבי משאבים, המייצגים מזומנים שיתקבלו בעתיד. לפיכך, המידע שהדוחות הכספיים מספקים לגבי עסקאות ואירועי עבר אחרים הוא מהסוג השימושי ביותר למשתמשים בקבלת החלטות כלכליות.

עסק חי

23. דוחות כספיים ערוכים, באופן רגיל, בהנחה שהישות היא "עסק חי" (Going Concern) וצפויה להמשיך בפעילות בעתיד הנראה לעין. לפיכך, יש להניח כי לישות אין כוונה ואין צורך לחסל או לצמצם באופן משמעותי את פעילותה. אם כוונה כזו או צורך כזה קיימים, יש לשקול אם קיימת חובה לערוך את הדוחות הכספיים על בסיס אחר, ואם הוחלט לעשות כן, יש לתת גילוי לבסיס שנבחר.

מאפיינים איכותיים של הדוחות הכספיים

24. המאפיינים האיכותיים הם התכונות ההופכות את המידע המוצג בדוחות הכספיים לשימושי למשתמשים. ארבעת המאפיינים האיכותיים העיקריים הם מובנות, רלוונטיות, מהימנות והשוואתיות.

מובנות

25. תכונה חיונית למידע המוצג בדוחות כספיים היא שהמשתמשים יוכלו להבינו ללא קושי. לצורך זה, ההנחה היא שהמשתמשים הם בעלי ידע סביר לגבי פעילויות עסקיות וכלכליות ובחשבונאות וכי הם מוכנים ללמוד את המידע בקפידה ראויה. עם זאת, אם קיים צורך בהצגת מידע לגבי עניינים מורכבים בדוחות הכספיים בשל הרלוונטיות שלו לצורכי קבלת ההחלטות הכלכליות על ידי המשתמשים, אין לפסול אותו רק משום שהוא עלול להיות מורכב מדי להבנתם של משתמשים מסוימים.

רלוונטיות

26. על מנת שמידע יהיה שימושי, הוא חייב להיות רלוונטי לצורכי קבלת ההחלטות של משתמשים. מידע הוא רלוונטי כאשר הוא משפיע על החלטותיהם הכלכליות של משתמשים, בכך שהוא מסייע להם להעריך את אירועי העבר, ההווה או העתיד או כאשר המידע מאשר או מתקן את הערכותיהם הקודמות.

27. תפקידיו של המידע בחיזוי או אישור משולבים זה בזה. לדוגמה, מידע לגבי ההיקף וההרכב של הנכסים המוחזקים על ידי הישות הוא בעל ערך למשתמשים בניסיונם לחזות את יכולתה של הישות להגיב למצבים משתנים. אותו מידע ממלא תפקיד של אישור לגבי תחזיות קודמות באשר, לדוגמה, לשינוי מבני של הישות או תוצאותיהן של פעולות שתוכננו.
28. מידע לגבי המצב הכספי וביצועים בעבר משמש, לעתים קרובות, כבסיס לתחזית באשר למצב הכספי והביצועים העתידיים ונושאים אחרים שבהם יש למשתמשים עניין ישיר, כגון דיבידנדים והוצאות שכר, תנודות במחירי ניירות ערך ויכולתה של הישות לעמוד בהתחייבויותיה במועדן. אין המידע חייב להיות מוצג בצורה של תחזית מפורשת כדי להיות בעל ערך לביצוע הערכות בעתיד. עם זאת, אופן הצגת המידע על עסקאות ואירועי עבר עשוי לשפר את היכולת לערוך תחזיות על פי דוחות כספיים. לדוגמה, ערכו של דוח רווח והפסד למטרות חיזוי משתפר אם פריטי הכנסה או הוצאות יוצאי דופן, חריגים ונדירים, מוצגים בנפרד.

מהותיות

29. מידת הרלוונטיות של מידע מושפעת מאופיו וממידת המהותיות שלו. במקרים מסוימים, אופי המידע לבדו מספיקה על מנת לקבוע את מידת הרלוונטיות שלו. לדוגמה, הדיווח על מגזר חדש עשוי להשפיע על הערכת הסיכונים וההזדמנויות העומדים בפני הישות, ללא תלות במהותיות התוצאות שהושגו על ידי המגזר החדש בתקופת הדיווח. במקרים אחרים, קיימת חשיבות הן לאופי והן למהותיות, לדוגמה, כמויות המלאי המוחזקות בכל אחת מהקטגוריות העיקריות המתאימות לעסק.
30. מידע הוא מהותי אם השמטתו או הצגתו המוטעית עלולות להשפיע על החלטות כלכליות, המתקבלות על ידי משתמשים, על בסיס הדוחות הכספיים. מהותיות תלויה בגודל הפריט או הטעות והיא נבחנת בנסיבות הספציפיות של השמטת המידע או הצגתו המוטעית. לפיכך, מהותיות מספקת סף או נקודת חתך ואינה מהווה מאפיין איכותי עיקרי אשר מידע חייב לקיים בכדי להיות שימושי.

מהימנות

31. על מנת שמידע יהיה שימושי, עליו להיות מהימן. מידע הוא מהימן כאשר אין בו שגיאות מהותיות והוא אינו מוטה ומשתמשים

יכולים להסתמך עליו כמצג נאמן של הדבר אותו הוא מתיימר לייצג או שסביר להניח כי הוא מייצג.

32. מידע עשוי להיות רלוונטי, אך כה חסר מהימנות באופיו או בהצגתו, עד כי ההכרה בו עלולה ליצור הטעיה אפשרית. לדוגמה, אם תקפותה וסכומה של תביעת פיצויים במסגרת הליך משפטי נתונים במחלוקת, הכרה במלוא סכום התביעה במאזן על ידי הישות עלולה להיות בלתי הולמת. עם זאת, בנסיבות העניין עשוי להידרש גילוי לגבי סכום ונסיבות התביעה.

מצג נאמן

33. על מנת שהמידע יהיה מהימן, עליו להציג נאמנה את העסקאות והאירועים האחרים שאותם הוא מתיימר להציג או שסביר להניח כי הוא מציג. כך, לדוגמה, מאזן נדרש להציג נאמנה את העסקאות והאירועים האחרים שהניבו לישות, לתאריך המאזן, נכסים, התחייבויות והון עצמי, המקיימים את הקריטריונים להכרה.

34. לגבי רוב המידע הפיננסי קיימת מידה מסוימת של סיכון כי הוא אינו מהווה מצג נאמן של הדבר שאותו הוא מתיימר להציג. מצב זה אינו נובע מהטיה, אלא מקשיים אינהרנטיים אם בזהו העסקאות והאירועים האחרים העומדים למדידה ואם בתכנון וישום שיטות מדידה והצגה להעברת מסרים, אשר תואמים אותם עסקאות ואירועים. במקרים מסוימים, אי-הוודאות במדידת ההשפעות הפיננסיות של פריטים היא כה גדולה, עד כי ישויות יימנעו, בדרך כלל, מלהכיר בהם בדוחות הכספיים. לדוגמה, למרות שרוב הישויות מניבות מוניטין פנימי עם חלוף הזמן, לרוב קשה לזהות או למדוד מוניטין זה באופן מהימן. עם זאת, במקרים אחרים יכול שיהיה זה רלוונטי להכיר בפריטים ולכלול גילוי לגבי הסיכון לטעות הכרוך בהכרה בהם ובמדידתם.

מהות קודמת לצורה

35. על מנת שמידע יציג נאמנה את העסקאות והאירועים האחרים שאותם הוא מתיימר להציג, צריך להכיר בהם ולהציגם בהתאם למהותם הכלכלית, ולא בהתאם לצורתם המשפטית גרידא. מהותם של עסקאות או אירועים אחרים לא תמיד עולה בקנה אחד עם המשתמע מצורתם המשפטית או מצורתם הנחזית. לדוגמה, ישות עשויה לממש נכס על ידי העברתו לידי צד אחר באופן שמשתמע מהמסמכים כי הועברה הבעלות החוקית לצד האמור, אך למעשה, עשויים להיות הסכמים, המבטיחים כי הישות תמשיך ליהנות מההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס. בנסיבות

אלו, דיווח על מכירה לא יציג נאמנה את העסקה האמורה (אם אכן התבצעה עסקה).

ניטרליות

36. על מנת שהמידע הכלול בדוחות הכספיים יהיה מהימן, עליו להיות ניטרלי, כלומר, לא מוטה. דוחות כספיים אינם ניטראליים אם, באמצעות ברירה או הצגה של מידע, הם משפיעים על קבלת ההחלטות או על שיקול הדעת, במטרה להשיג תוצאה שנקבעה מראש.

זהירות

37. עם זאת, על עורכי הדוחות הכספיים להתמודד עם אי-הוודאויות שבאופן בלתי נמנע כרוכות במספר רב של אירועים ונסיבות, כגון יכולת הגבייה של חובות מסופקים, אורך החיים הצפוי (probable) של נדל"ן, מכוונות וציוד ומספר התביעות שיוגשו בגין כתבי אחריות. ההכרה באי וודאויות כאמור נעשית באמצעות גילוי על אופיין והיקפן, ועל ידי הקפדה על זהירות בעריכתם של הדוחות הכספיים. זהירות משמעה ישום מידה של תשומת לב בהפעלת שיקול הדעת, הנדרש בקביעת ההערכות הדרושות בתנאים של חוסר-וודאות, כמתבקש למניעתה של הצגה ביתר של נכסים או הכנסה או של הצגה בחסר של התחייבויות או הוצאות. עם זאת, ישומה של גישה זהירה אינו מתיר, לדוגמה, יצירת קרנות סמויות או הפרשות ביתר, הצגה בחסר מכוונת של נכסים או הכנסה, או הצגה ביתר מכוונת של התחייבויות או הוצאות, כי במקרים אלו, הדוחות הכספיים לא יהיו ניטראליים ולא יעמדו במבחן המהימנות.

מידע מלא

38. על מנת שהמידע בדוחות הכספיים יהיה מהימן, עליו להיות מלא במובן שלא הושמט ממנו פרט מהותי, הגורם לכך שהמידע אינו נכון או מטעה, ולכן גם לא - מהימן ולוקה ברלוונטיות שלו.

השוואתיות

39. משתמשים חייבים להיות מסוגלים להשוות את דוחותיה הכספיים של ישות על פני זמן, על מנת לזהות מגמות במצבה הכספי של הישות ובביצועיה. כמו כן, המשתמשים חייבים להיות מסוגלים להשוות בין הדוחות הכספיים של ישויות שונות, על מנת להעריך באופן השוואתי את מצבן הכספי, ביצועיהן ותזרימי המזומנים שלהן. אי לכך, ההשפעה הכספית של עסקאות דומות ואירועים

דומים חייבת להימדד ולהיות מוצגת באופן עקבי, על פני זמן באותה ישות וכן בישויות אחרות.

40. השלכה חשובה של המאפיין האיכותי של השוואתיות הוא הצורך ליידע את המשתמשים לגבי המדיניות החשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים, שינויים כלשהם במדיניות האמורה והשפעת השינויים הללו. המשתמשים צריכים להיות מסוגלים לזהות את ההבדלים בין סוגי מדיניות חשבונאית, שיושמו על ידי אותה ישות בטיפול בעסקאות דומות ואירועים דומים על פני תקופות שונות, או אלו שיושמו על ידי ישויות שונות במקרים כאמור. ציות לתקני חשבונאות, לרבות גילוי לגבי המדיניות החשבונאית שיושמה על ידי הישות, מסייע בהשגת השוואתיות.

41. הצורך בהשוואתיות אינו צריך להתפרש כדרישה לאחידות גרידא ואין בו כדי להוות מכשול בפני ישום תקני חשבונאות משופרים. אין זה מן הראוי כי ישות תמשיך ליישם אותה שיטת טיפול חשבונאי במקרה של עסקה או אירוע אחר, אם התברר כי המדיניות המיושמת אינה תואמת את המאפיינים האיכותיים של רלוונטיות ומהימנות. כמו כן, אין זה מן הראוי כי ישות לא תשנה את מדיניותה החשבונאית, כאשר קיימות חלופות רלוונטיות ומהימנות יותר.

42. מאחר ומשתמשים מעוניינים להשוות את המצב הכספי, הביצועים ותזרימי המזומנים של ישות על פני זמן, חשוב שהדוחות הכספיים יציגו מידע השוואתי לתקופות קודמות.

אילוצים על מידע רלוונטי ומהימן

עיתוי נכון

43. במקרה של דחייה מופרזת בעיתוי הדיווח, מידע עלול לאבד מהרלוונטיות שלו. אורגני הניהול נאלצים לאזן בין היתרונות היחסיים של עיתוי דיווח מוקדם ככל הניתן לבין הצגתו של מידע מהימן. לעתים קרובות, על מנת לספק את המידע במועד, נוצר צורך לדווח בטרם התקבל מידע מלא, על כל ההיבטים של עסקה או אירוע, דבר הפוגע במהימנות. לעומת זאת, אם עיתוי הדיווח נדחה עד לקבלת מידע מלא של כל ההיבטים, המידע יהיה מהימן ביותר, אך לא יהיה לעזר למשתמשים שנאלצו לקבל החלטות בתקופת הדחייה. בהשגת איזון בין רלוונטיות למהימנות, השיקול הקובע הוא סיפוק צרכיהם, של המשתמשים אשר צריכים לקבל החלטות כלכליות, על הצד הטוב ביותר.

איזון בין תועלת לעלות

44. האיזון בין תועלת לעלות הוא אילוץ גורף ולא מאפיין איכותי. התועלת המופקת ממידע צריכה לעלות על עלות אספקתו. עם זאת, הערכתן של תועלות ועלויות הוא בעיקרו, תהליך של שיקול דעת. בנוסף, נטל העלויות אינו נופל בהכרח על כתפי הנהנים מהתועלות. גם משתמשים אחרים מאלה אשר למענם הוכן המידע עשויים להפיק תועלת ממנו. קשה ליישם מבחן עלות-תועלת למקרה ספציפי. אף על פי כן, על מוסדות התקינה בעיקר, וכן על עורכי הדוחות הכספיים והמשתמשים בהם להיות ערים לאילוץ זה.

איזון בין מאפיינים איכותיים

45. בפועל, לעתים קרובות עולה הצורך ביצירת איזון או קיזוז בין מאפיינים איכותיים. לרוב, המטרה היא להשיג איזון נאות בין המאפיינים על מנת להשיג את מטרת הדוחות הכספיים. חשיבותם היחסית של המאפיינים במקרים שונים נתונה לשיקול דעת מקצועי.

הצגה נאותה

46. דוחות כספיים מתוארים, כמשקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של הישות, ואת תוצאות פעולותיה, השינויים בהונה העצמי ותזרימי המזומנים שלה. אף על פי שמסגרת מושגית זו אינה דנה בהגדרתם של מושגים אלה, ישומם של המאפיינים האיכותיים העיקריים ושל תקני חשבונאות מתאימים מביא ליצירתם של דוחות כספיים, המשקפים באופן נאות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של החברה ואת תוצאות פעולותיה, השינויים בהונה העצמי ותזרימי המזומנים שלה.

רכיבי הדוחות הכספיים

47. דוחות כספיים משקפים את ההשפעות הפיננסיות של עסקאות ואירועים אחרים באמצעות קיבוצם לסיווגים כלליים בהתאם למאפיינים הכלכליים שלהם. סיווגים כלליים אלה מכונים רכיבי הדוחות הכספיים. הרכיבים הקשורים במישרין למדידתו של המצב הכספי במאזן הם נכסים, התחייבויות והון עצמי. הרכיבים הקשורים במישרין למדידתם של ביצועים בדוח הרווח וההפסד הם פריטי הכנסה והוצאות. הדוח על תזרימי המזומנים משקף, בדרך כלל, רכיבים של דוח רווח והפסד ושל שינויים ברכיבי המאזן. לפיכך, מסגרת זו אינה מזהה רכיבים כלשהם כייחודיים לדוח זה.

48. הצגתם של רכיבים אלה במאזן ובדוח רווח והפסד כרוכה בתהליך של סיווג-משנה. לדוגמה, ניתן לסווג נכסים והתחייבויות על בסיס אופיים או תפקידם בעסקי הישות על מנת להציג מידע באופן השימושי ביותר למשתמשים לצורכי קבלת החלטות כלכליות.

מצב כספי

49. הרכיבים הקשורים במישרין למדידת המצב הכספי הם נכסים, התחייבויות והון עצמי רכיבים אלו מוגדרים כלהלן:
(א) נכס הוא משאב הנשלט על ידי הישות כתוצאה מאירועי העבר, אשר ממנו עשויה (expected) הישות להפיק הטבות כלכליות עתידיות.

(ב) התחייבות היא מחויבות בהווה של הישות הנובעת מאירועי העבר, אשר סילוקה עשוי לגרום לתזרים שלילי של משאבים, הכוללים הטבות כלכליות מהישות.

(ג) הון עצמי הוא הזכות השיורית בנכסי הישות לאחר ניכוי כל התחייבויותיה.

50. הגדרותיהם של נכסים והתחייבויות מזהות את המאפיינים החיוניים שלהם, אך אינן מתיימרות לפרט את הקריטריונים שיש לקיימם כדי שיוכרו בדוחות הכספיים. לפיכך, ההגדרות חובקות פריטים שאינם מזוהים כנכסים או כהתחייבויות במאזן, מאחר והם אינם מקיימים את הקריטריונים להכרה, הנדונים בסעיפים 82 - 98. בייחוד, נדרשת מידה מספקת של וודאות שהטבות כלכליות אכן יזרמו בעתיד כמצופה אל או מהישות על מנת לקיים את קריטריון ההסתברות הנדון בסעיף 83, כדי להכיר בנכס או בהתחייבות.

51. כדי להעריך אם פריט מקיים את ההגדרה של נכס, התחייבות או הון עצמי, יש לשים לב למהות הכלכלית של הפריט ולא רק לצורתו המשפטית. כך, לדוגמה, במקרה של חכירה מימונית, המהות הכלכלית היא שהחוכר רוכש את ההטבות הכלכליות הנובעות מהשימוש בנכס החכור על פני רוב אורך החיים השימושיים שלו, בתמורה להתחייבות לשלם עבור זכות זאת סכום הקרוב לשווי ההוגן של הנכס בתוספת עלויות המימון הקשורות. לפיכך, החכירה המימונית יוצרת פריטים אשר מקיימים את ההגדרה של נכס והתחייבות ומזוהים ככאלה במאזנו של החוכר.

52. מאזנים, אשר נערכו בהתאם לתקני חשבונאות עדכניים, עשויים לכלול פריטים, אשר אינם עונים על ההגדרות של נכס או התחייבות ואינם מוצגים כחלק מההון העצמי. אף על פי כן, ההגדרות המפורטות בפסקה 49 יעמדו בבסיס בחינתם העתידית של תקני חשבונאות וגיבושם של תקנים נוספים.

נכסים

53. ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס היא הפוטנציאל לתרום, במישרין או בעקיפין, לזרימת מזומנים ושווי מזומנים אל הישות. הפוטנציאל עשוי להיות יצרני ולהוות חלק מהפעילויות התפעוליות של הישות. הפוטנציאל עשוי גם להתבטא ביכולת המרה למזומנים או לשווי מזומנים או ביכולת להפחית תזרים מזומנים שלילי, כגון תהליך ייצור חליפי, המפחית את עלויות הייצור.

54. בדרך כלל, משתמשת הישות בנכסיה לשם ייצור סחורות או שירותים, אשר מסוגלים לתת מענה לרצונותיהם של לקוחות או לצורכיהם. מאחר וסחורות או שירותים כאמור מספקים רצונות או צרכים אלה, לקוחות מוכנים לשלם עבורם ובכך לתרום לתזרים המזומנים של הישות. מזומנים עצמם מספקים שירות לישות, בשל היכולת לרכוש בהם משאבים אחרים.

55. ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס עשויות לזרום אל הישות במספר דרכים. לדוגמה, נכס ניתן:

- (א) לשימוש לבדו או בשילוב עם נכסים אחרים בייצור סחורות או שירותים שימכרו על ידי הישות,
- (ב) להחלפה בנכסים אחרים,
- (ג) לשימוש בסילוק התחייבות, או
- (ד) לחלוקה לבעלי הישות.

56. נכסים רבים, כגון נדל"ן, מכונות וציוד, הם בעלי צורה מוחשית. עם זאת, צורה מוחשית אינה הכרחית לקיומו של נכס. כך לדוגמה, פטנטים וזכויות יוצרים מהווים נכס אם עשויות להתקבל מהם הטבות כלכליות עתידיות ואם הם נשלטים על ידי הישות.

57. נכסים רבים, כגון חייבים ונדל"ן, כרוכים בזכויות משפטיות, לרבות זכות הבעלות. בקביעת קיומו של נכס, זכות הבעלות אינה

הכרחית. כך לדוגמה, נכסי נדל"ן המוחזקים בחכירה מהווים נכס אם הישות שולטת בהטבות העשויות לנבוע מהם. אף על פי שיכולתה של ישות לשלוט בהטבות היא לרוב תוצאה של זכויות משפטיות, פריט עשוי לקיים את ההגדרה של נכס אף בהיעדרה של שליטה משפטית. לדוגמה, ידע שנבע מפעילות פיתוח עשוי לקיים את ההגדרה של נכס כאשר הישות, שומרת על סודיותו של ידע זה, ועל ידי כך שולטת בהטבות העשויות להתקבל ממנו.

58. נכסיה של ישות נובעים מעסקאות או אירועי עבר אחרים. לרוב, ישויות משיגות נכסים על ידי רכישתם או ייצורם, אך גם עסקאות ואירועים אחרים עשויים להניב נכסים. דוגמאות לכך כוללות נדל"ן שהישות קיבלה מהממשלה כחלק מתוכנית לעידוד צמיחה כלכלית באזור מסוים וכן גילויים של מצבורי מינרלים. עסקאות או אירועים העשויים להתרחש בעתיד אינם מביאים כשלעצמם להיווצרותם של נכסים. כך לדוגמה, הכוונה לרכוש מלאי אינה מקיימת את הגדרת נכס.

59. קיים קשר הדוק בין יציאה שהתהוותה לבין הפקתם של נכסים, אך השניים אינם בהכרח עולים בקנה אחד. כך לדוגמה, יציאה שהתהוותה על ידי ישות עשויה לספק ראיה לכוונה להניב הטבות כלכליות עתידיות, אך אין היא מהווה מסקנה מוכחת, שהושג פריט אשר מקיים את ההגדרה של נכס. בדומה לכך, היעדרה של יציאה קשורה אינו מונע מפריט לקיים את ההגדרה של נכס ובכך להיות מועמד להכרה בדוחות הכספיים. לדוגמה, פריטים אשר נתרמו לישות עשויים לקיים את ההגדרה של נכס.

התחייבויות

60. מאפיין חיוני של התחייבות הוא קיומה של מחויבות מצד הישות בהווה. מחויבות היא חובה או אחריות לפעול או לבצע באופן מסוים. מחויבויות עשויות להיות ניתנות לאכיפה משפטית כתוצאה מחוזה מחייב או הוראות חוק. זה המצב הרגיל, לדוגמה, לגבי סכומים העומדים לתשלום בגין סחורות ושירותים שהתקבלו. עם זאת, מחויבויות עשויות לנבוע גם מפרקטיקה עסקית מקובלת, נוהג ושאיפה לשמור על יחסים עסקיים טובים או לפעול באופן הוגן. אם, לדוגמה, ישות מחליטה כעניין שבמדיניות, לתקן ליקויים במוצריה אף אם התגלו לאחר תום תקופת האחריות, סכומי ההוצאות העשויות להתהוות לישות בגין סחורות שנמכרו הם התחייבויות.

61. יש ליצור הבחנה בין מחויבות בהווה למחויבות הנובעת מהתקשרות עתידית. קבלתה של החלטה על ידי הנהלת הישות

לרכישת נכסים בעתיד אינה מביאה, כשלעצמה, להתהוותה של מחויבות. מחויבות נובעת לרוב רק עם קבלתו של הנכס או עם התקשרותה של הישות בהסכם מחייב לרכישת הנכס. במקרה האחרון, אופיו המחייב של ההסכם משמעו שההשלכות הכלכליות של אי-עמידה במחויבות, לדוגמה בשל קיומו של קנס מהותי, יצמצמו, ואולי אף יבטלו את שיקול הדעת של הישות במניעת תזרים שלילי של משאבים לצד אחר.

62. סילוקה של מחויבות בהווה כרוך, בדרך כלל, בויתור מצד הישות על משאבים המגלמים הטבות כלכליות, במטרה לספק את תביעתו של הצד האחר. קיימות דרכים שונות לסילוקה של מחויבות בהווה, כגון:

- (א) תשלום במזומן,
- (ב) העברתם של נכסים אחרים,
- (ג) אספקת שירותים,
- (ד) החלפת מחויבות זו באחרת, או
- (ה) המרת המחויבות להון עצמי.

מחויבות ניתנת לביטול גם בדרכים אחרות, כגון ויתור נותן האשראי על זכויותיו.

63. התחייבויות נובעות מעסקאות או כתוצאה מאירועי עבר אחרים. כך לדוגמה, רכישתן של סחורות והשימוש בשירותים מביא להתהוות של יתרות ספקים ונותני שירותים (למעט במקרים של תשלום מראש או בעת המסירה) וקבלת הלוואה מבנק גוררת מחויבות לפירעון ההלוואה. ישות יכולה גם להכיר כהתחייבויות סכומי הנחות עתידיות המבוססות על היקף רכישות שנתיות של לקוחות. במקרה כזה, מכירתן של הסחורות בעבר היא העסקה שיצרה את ההתחייבות.

64. מדידתן של התחייבויות מסוימות מתאפשרת רק באמצעות שימוש ניכר באומדנים. ישויות מסוימות מתארות התחייבויות אלו כהפרשות. במדינות מסוימות, הפרשות אלו אינן נחשבות כהתחייבויות, מאחר וקיימת הגדרה צרה למושג התחייבות, הכוללת רק סכומים אשר ניתנים לקביעה ללא צורך באומדנים. הגדרת התחייבות בסעיף 49 היא רחבה יותר. כלומר, הפרשה

הכרוכה במחויבות בהווה ומקיימת את שאר הקריטריונים של ההגדרה תיחשב כהתחייבות, גם אם יש צורך באומדן בקביעת הסכום. דוגמאות כוללות הפרשות לתשלומים במסגרת כתבי-אחריות והפרשות לכיסוי ההתחייבות לתשלומי פנסיה.

הון עצמי

65. למרות הגדרתו של הון עצמי כערך שיורי לפי סעיף 49, ניתן לחלקו לתת-סיווגים במאזן. לדוגמה, בישות המאוגדת כחברה, מימון שניתן על ידי בעלי מניות, קרנות ועודפים, עשויים להיות מוצגים כל אחד בנפרד. סיווגים כאמור עשויים להיות רלוונטיים לצורכי קבלת ההחלטות של המשתמשים בדוחות הכספיים, כאשר הם מצביעים על מגבלות משפטיות או אחרות על יכולתה של הישות לחלק את הונה או לעשות בו שימוש אחר. בנוסף, הם עשויים לשקף הבדלים בזכאותם של הבעלים השונים לדיבידנדים או להשבת הון.

66. יצירת קרנות נדרשת לעתים מתוקף תקנון הישות או חוק אחר, על מנת להקנות לישות ולנותני האשראי שלה הגנה נוספת מפני השלכותיהם של הפסדים. חוקי מס המעניקים פטור ממס או הפחתה של נטל המס בגין העברה לקרנות מסוימות עשויים להביא ליצירתן של קרנות כאמור. מידע על קיומן וגודלן של קרנות מטעמים משפטיים, תקנוניים ומשיקולי מס, עשוי להיות רלוונטי לצורכי קבלת ההחלטות של משתמשים. ההעברות לקרנות אלו הן הקצאות מתוך יתרת העודפים ואינן מהוות הוצאות.

67. יתרת ההון העצמי המוצגת במאזן נובעת ממדידת נכסים והתחייבויות. אין זה הכרחי שתהיה התאמה בין סכום ההון העצמי לבין שווי השוק של מניות הישות או לבין הסכום שניתן לגייס על ידי מימוש הנכסים נטו או על ידי מכירת הישות בשלמותה כעסק חי.

68. לעתים קרובות, פעילויות מסחריות, יצרניות, ועסקיות מתבצעות באמצעות ישויות כגון בעלות יחיד, שותפויות ונאמנויות וסוגים שונים של פעילויות עסקיות מטעם המדינה. המסגרת המשפטית והפיקוחית (רגולטורית) של ישויות מהסוג האמור שונה, בדרך כלל, מזו החלה לגבי ישויות המאוגדות כחברה. לדוגמה, המגבלות הקיימות, אם בכלל, על חלוקת סכומים מתוך ההון העצמי לבעלים או למוטבים הן מועטות. אף על פי כן, ההגדרות שניתנו להון העצמי ולהיבטים אחרים של מסגרת זו, הקשורים להון העצמי, נאותים גם לגבי ישויות כאמור.

ביצועים

69. רווח משמש, לעתים קרובות, ככלי למדידת הביצוע או כבסיס למדדים אחרים, כגון תשואה על השקעה או רווח למניה. הרכיבים הקשורים במישרין למדידת הרווח הם הכנסה והוצאות. ההכרה והמדידה של הכנסה והוצאות, וכתוצאה מכך של הרווח, תלויות חלקית בתפיסות המושגיות של ההון ושל שימור ההון, אשר יושמו על ידי הישות בעריכת דוחותיה הכספיים. תפיסות מושגיות אלה נדונות בסעיפים 102 - 110.

70. רכיבי הכנסה וההוצאות מוגדרים כדלקמן:

(א) הכנסה היא גידול בהטבות כלכליות במהלך התקופה החשבונאית בדרך של תזרים חיובי או גידול בנכסים, או קיטון בהתחייבויות, המסתכמים בגידול בהון העצמי, למעט גידול בהון העצמי הנובע מהשקעות בעלים.

(ב) הוצאות הן קיטון בהטבות כלכליות בדרך של תזרים שלילי או פיחות בנכסים או התהוותן של התחייבויות, המסתכמים בקיטון בהון העצמי, שלא בדרך של חלוקה לבעלים.

71. ההגדרות של הכנסה והוצאות מזהות את מאפייניהן החיוניים, אך אינן מתיימרות לפרט את הקריטריונים שיש לקיים לשם הכרתן בדוח רווח והפסד קריטריונים להכרה בהכנסה והוצאות נדונים בסעיפים 82 - 98.

72. ניתן להציג הכנסה והוצאות בדוח רווח והפסד בדרכים שונות, כנדרש לשם מתן מידע רלוונטי לצורך קבלת החלטות כלכליות. לדוגמה, נהוג בפרקטיקה להבחין בין פריטי הכנסה ופריטי הוצאות, הנובעים ממהלך העסקים הרגיל של הישות לבין פריטים אחרים. אבחנה זאת מבוססת על כך שמקורו של פריט הוא רלוונטי להערכת יכולתה של הישות להניב מזומנים ושווי מזומנים בעתיד. לדוגמה, לא סביר כי פעילויות מזדמנות, כגון מימוש השקעה לטווח ארוך, יתרחשו באופן קבוע. בביצוע הבחנה זו, יש להתחשב באופייה של הישות ובפעולותיה. פריטים הנובעים מהפעילויות הרגילות של ישות מסוימת עשויים להיות בלתי רגילים בישות אחרת.

73. הבחנה בין פריטי הכנסה והוצאות וצירופם בדרכים שונות מאפשרים אף הם מדדים שונים להצגת ביצועי הישות. מדדים אלו מאפשרים דרגות שונות של הקבצות. לדוגמה, דוח רווח והפסד

יכול להציג רווח גולמי, רווח מפעילויות רגילות לפני מסים, רווח מפעילויות רגילות אחרי מסים ורווח נקי.

הכנסה

74. ההגדרה של הכנסה כוללת הן הכנסות והן רווחים. הכנסות נובעות ממהלך הפעילויות הרגילות של הישות וההתייחסות אליהן היא בשמות שונים לרבות מכירות, עמלות, ריבית, דיבידנדים, תמלוגים ודמי שכירות.

75. רווחים מייצגים פריטים אחרים, אשר מקיימים את הגדרת הכנסה, ועשויים, או שאינם עשויים, לנבוע ממהלך הפעילויות הרגילות של הישות. רווחים משקפים גידול בהטבות הכלכליות, ובכך אינם נבדלים באופיים מהכנסות. אי לכך, לא תהיה התייחסות במסגרת זו לרווחים כרכיב עצמאי.

76. המונח רווחים כולל, לדוגמה, רווחים הנובעים ממימוש של נכסים בלתי-שוטפים. רווחים שטרם מומשו נכללים אף הם בהגדרת הכנסה. לדוגמה, רווחים הנובעים מהערכה מחדש של ניירות ערך סחירים ורווחים כתוצאה מגידול בערך בספרים של נכסים לזמן ארוך. כאשר רווחים מוכרים בדוח רווח והפסד, הם מוצגים, בדרך כלל, בנפרד משום שהמידע בגינם הוא שימושי לקבלת החלטות כלכליות. רווחים כאמור מוצגים, לעתים קרובות, בקיזוז הוצאות קשורות.

77. הכנסה יכולה להתבטא בתוספת נכסים שונים או בגידול בערכם. לדוגמה מזומנים, יתרות חובה וסחורות ושירותים אשר התקבלו בתמורה לסחורות ושירותים שסופקו. הכנסה עשויה לנבוע גם מסילוקן של התחייבויות. לדוגמה, ישות עשויה לספק סחורות או שירותים לנותן ההלוואה לשם סילוקה.

הוצאות

78. הגדרת הוצאות כוללת הן הפסדים והן אותן הוצאות הנובעות ממהלך הפעילויות הרגילות של הישות. הוצאות הנובעות ממהלך הפעילויות הרגילות של הישות כוללות, בין היתר, את עלות המכירות, שכר ופחת. הוצאות, בדרך כלל, מופיעות כתזרים שלילי או כהפחתה של נכסים כגון מזומנים ושווי מזומנים, מלאי, נדל"ן מכונות וציוד.

79. הפסדים מייצגים פריטים אחרים המקיימים את הגדרת הוצאות, ועשויים, או שאינם עשויים, לנבוע ממהלך הפעילויות הרגילות של

הישות. הפסדים משקפים קיטון בהטבות כלכליות, ובכך אינם נבדלים באופיים מהוצאות אחרות. אי לכך, לא תהיה התייחסות נפרדת במסגרת זו להפסדים כרכיב עצמאי.

80. הפסדים כוללים, לדוגמה, הפסדים הנובעים מאסונות כגון שריפה ושיטפון, וכמו כן הפסדים הנובעים ממיושם של נכסים בלתי-שוטפים. הגדרת הוצאות כוללת גם הפסדים שטרם מומשו, לדוגמה הפסדים מהשפעות עלייה בשער החליפין של מטבע זר בגין הלוואות שנטלה הישות במטבע זה. כאשר הפסדים אלו מוכרים בדוח רווח והפסד הם מוצגים, בדרך כלל, בנפרד, משום שהמידע הוא שימושי לשם קבלת החלטות כלכליות. הפסדים מוצגים, לעתים קרובות, בקיזוז ההכנסה הקשורה.

התאמות לשימור הון

81. הערכה מחדש או הצגה מחדש של נכסים והתחייבויות גורמים לגידול או לקיטון בהון העצמי. למרות שגידול או קיטון אלה מקיימים את ההגדרה של הכנסה והוצאות, הרי בהתאם לתפיסות מושגיות מסוימות, המתייחסות לשימור ההון, אין הם נכללים בדוח רווח והפסד. לעומת זאת, פריטים אלו נכללים בהון העצמי כהתאמות לשימור ההון או כקרנות הערכה מחדש. תפיסות מושגיות אלו של שימור הון נדונות בסעיפים 102 - 110.

הכרה של רכיבים בדוחות הכספיים

82. הכרה היא תהליך של שילובו במאזן או בדוח רווח והפסד של פריט, שמקיים את הגדרתו של רכיב ואת הקריטריונים להכרה, המפורטים בסעיף 83. תהליך זה כרוך בתיאור מילולי וכספי ובהכללת סכום כספי זה במאזן או בדוח רווח והפסד. פריטים העונים על הקריטריונים להכרה מוכרים במאזן או בדוח רווח והפסד. השמטתם של פריטים כאמור אינה ניתנת לתיקון על ידי מתן גילוי לגבי המדיניות החשבונאית שיושמה או על ידי ביאור או הבהרות אחרות.

83. פריט המקיים את הגדרת רכיב יוכר אם:

- (א) צפוי (Probable) שהטבה כלכלית עתידית כלשהי המיוחסת לפריט אכן תזרום לישות או מחוצה לה, וכן
- (ב) עלותו של הפריט או ערכו ניתנים למדידה באופן מהימן.

84. בהערכה אם פריט מקיים את הקריטריונים האמורים, וכפועל יוצא מכך מקיים את הקריטריונים להכרה בדוחות הכספיים, יש להביא בחשבון את שיקולי המהותיות הנדונים בסעיפים 29 ו-30. קיום יחסי גומלין בין הרכיבים, משמעו שאם פריט מסוים מקיים את ההגדרה והקריטריונים להכרה כרכיב מסוים, כגון נכס, הרי שיש להכיר במקביל גם ברכיב אחר, כגון הכנסה או התחייבות.

ההסתברות של הטבה כלכלית עתידית

85. תפיסת ההסתברות משמשת בקריטריון ההכרה בהתייחס לרמת אי הוודאות שהטבות כלכליות עתידיות, המיוחסות לפריט, יזרמו אל הישות או ממנה. תפיסה זאת נמצאת בהתאמה עם אי-הוודאות המאפיינת את סביבת פעילותה של הישות. הערכות לגבי רמת אי-הוודאות, הקשורה לזרימת ההטבות הכלכליות העתידיות, מתבססות על הראיות הזמינות בעת הכנת הדוחות הכספיים. לדוגמה, אם צפוי שסכום המגיע לישות ישולם על ידי החייב, אזי בהעדר ראיה סותרת, קיימת הצדקה להכרה בחוב זה כנכס. עם זאת, לגבי אוכלוסיה גדולה של יתרות חובה, צפוי שתהיה מידה של אי תשלום. בהתאם לכך, יש להכיר בהוצאה שתשקף את הקיטון שעשוי להיות בהטבות הכלכליות.

מהימנות המדידה

86. הקריטריון השני להכרה בפריט הוא היכולת למדוד את עלותו או ערכו באופן מהימן, כפי שנדון בסעיפים 31 - 38. במקרים רבים, יש להשתמש בהערכות לצורך קביעת העלות או הערך. שימוש באומדנים סבירים מהווה חלק בלתי נפרד בהכנתם של דוחות כספיים ואינו מערער את מהימנותם. מאידך, כאשר לא ניתן לבצע אומדן סביר לפריט, אין להכיר בו במאזן או בדוח רווח והפסד. לדוגמה, תקבולים העשויים להתקבל בגין תביעה משפטית עשויים לקיים את ההגדרה של נכס והכנסה כאחד וכן לקיים את הקריטריונים להכרה. אף על פי כן, אם לא ניתן לאמוד את התביעה באופן מהימן, אין להכיר בתקבולים כנכס או כהכנסה. עם זאת, יינתן גילוי לקיומה של התביעה במסגרת הביאורים והבהרות אחרות.

87. יתכן שפריט מסוים, אשר בנקודת זמן מסוימת לא מקיים את תנאי ההכרה המפורטים בסעיף 83, יהיה כשיר להכרה בתקופה מאוחרת יותר כתוצאה מנסיבות או אירועים שאירעו לאחר מכן.

88. יתכן ויהיה צורך לכלול גילוי במסגרת הביאורים, והבהרות אחרות לגבי פריט, אשר עומד במאפיינים החיוניים של רכיב, אך אינו מקיים את תנאי ההכרה. יהיה זה נאות לכלול גילוי זה כאשר פריט מספק מידע, הרלוונטי לצורך הערכת המצב הכספי, הביצועים ותזרימי המזומנים של ישות על ידי משתמשי הדוחות הכספיים.

הכרה בנכסים

89. נכס מוכר במאזן כאשר צפוי שההטבות הכלכליות העתידיות יזרמו אל הישות ועלותו או ערכו ניתנים למדידה באופן מהימן.

90. נכס לא מוכר במאזן כאשר מתהווה לישות יציאה, אשר לא צפוי כי יזרמו בגינה הטבות כלכליות לישות מעבר לתקופה החשבונאית השוטפת. עסקה כזו מתבטאת בהכרה בהוצאה בדוח רווח והפסד. טיפול חשבונאי כאמור אין משמעו כי לא היה בכוונתה של ההנהלה להניב הטבות כלכליות עתידיות לישות באמצעות יציאה שהתהוותה, או שההנהלה הוטעתה. המשמעות היחידה היא שרמת הוודאות לגבי זרימתן של הטבות כלכליות אל הישות מעבר לתקופה החשבונאית השוטפת אינה מספקת כדי להצדיק הכרה בנכס.

הכרה בהתחייבויות

91. התחייבות מוכרת במאזן כאשר צפוי תזרים שלילי של משאבים כלכליים כתוצאה מסילוקה של מחויבות בהווה, אשר סכומה ניתן למדידה באופן מהימן. בפועל, מחויבויות חוזיות שלא בוצעו במידה יחסית שווה על ידי הצדדים (לדוגמה, התחייבויות בגין מלאי שהוזמן, אך טרם התקבל) אינן מוכרות, בדרך כלל, כהתחייבויות בדוחות הכספיים. עם זאת, מחויבויות כאמור עשויות לקיים את ההגדרה של התחייבות, והן מוכרות ככאלה, אם הן מקיימות את הקריטריונים להכרה בנסיבות הספציפיות. הכרה בהתחייבויות כאמור גוררת בעקבותיה הכרה בנכסים או בהוצאות הקשורים.

הכרה בהכנסה

92. הכנסה מוכרת בדוח רווח והפסד כאשר חל גידול בהטבות כלכליות עתידיות, הקשור לגידול בנכס או לקיטון בהתחייבות, אשר ניתן למדידה באופן מהימן. מכאן, שלמעשה, הכרה בהכנסה מתבצעת בו-זמנית עם ההכרה בגידול בנכסים או בקיטון בהתחייבויות (לדוגמה, גידול נטו בנכסים הנובע ממכירתם של סחורות או שירותים או קיטון בהתחייבויות, הנובע מויתור על חוב).

93. הכללים שאומצו בפרקטיקה לגבי הכרה בהכנסה, לדוגמה הדרישה שהכנסות יופקו, הם ישומים של הקריטריונים להכרה על פי מסגרת זו. כללים אלה, בדרך כלל, מגבילים את ההכרה בהכנסה לאותם פריטים, הניתנים למדידה באופן מהימן וקיימת לגביהם מידה מספקת של וודאות.

הכרה בהוצאות

94. הוצאות מוכרות בדוח רווח והפסד כאשר חל קיטון בהטבות כלכליות עתידיות, הקשור לקיטון בנכס או לגידול בהתחייבות, אשר ניתן למדידה באופן מהימן. מכאן שלמעשה, הכרה בהוצאות מתבצעת בו-זמנית עם ההכרה בגידול בהתחייבויות או בקיטון בנכסים (לדוגמה, צבירתן של זכויות עובדים או הפחתתן של ציוד).

95. הוצאות מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס זיקה ישירה בין העלויות שהתהוו לישות לבין הפקת פריטי הכנסה מסוימים. תהליך זה, המוכר כהקבלה בין עלויות להכנסות, כרוך בהכרה בו זמנית או משולבת של הכנסות והוצאות הנובעות ישירות ובמשותף מאותן עסקאות או אירועים אחרים. לדוגמה, מרכיבי ההוצאות השונים, המרכיבים את עלות הסחורות שנמכרו, מוכרים בו-זמנית עם ההכרה בהכנסה שנבעה ממכירת הסחורות. עם זאת, ישומו של עיקרון ההקבלה על פי מסגרת זו אינו מתיר הכרה במאזן בפריטים, שאינם מקיימים את ההגדרות של נכסים או של התחייבויות.

96. כאשר הטבות כלכליות עשויות להתפרס על פני מספר תקופות חשבונאיות וניתן לקבוע רק קשר כללי או עקיף להכנסה, ההוצאות בדוח רווח והפסד מוכרות לפי הקצאה על בסיס שיטתי והגיוני. טיפול זה נחוץ, בדרך כלל, בהכרה בהוצאות המיוחסות לשימוש בנכסים כגון נדל"ן, מכונות וציוד, מוניטין, פטנטים וסימנים מסחריים. במקרים אלו יכונן ההוצאות פחת או הפחתה. מטרת נהלי הקצאה אלו היא להביא להכרה בהוצאות בתקופות החשבונאיות בהן נצרכות או פוקעות ההטבות הכלכליות המיוחסות לפריטים האמורים.

97. הוצאה מוכרת מיידית בדוח רווח והפסד כאשר יציאה אינה מניבה הטבות כלכליות עתידיות או כאשר, וכל עוד, ההטבות הכלכליות העתידיות אינן מקיימות, או חדלות מלקיים, את הקריטריונים להכרה כנכס במאזן.

98. הוצאה מוכרת בדוח רווח והפסד גם באותם מקרים שבהם התהוותה התחייבות שאין בעקבותיה הכרה בנכס, דוגמת התחייבות הנובעת מאחריות לטיב המוצר.

מדידת רכיבי הדוחות הכספיים

99. מדידה היא תהליך של קביעת הסכום הכספי בו יוכרו ויירשמו הרכיבים במאזן ובדוח רווח והפסד. תהליך זה כרוך בבחירה של בסיס המדידה.

100. מספר בסיסי מדידה מיושמים בדוחות כספיים בדרגות שונות ובשילובים שונים. בסיסי מדידה אלה כוללים:

(א) עלות היסטורית. נכסים נרשמים בסכום המזומנים או שווי המזומנים ששולמו או בסכום השווי ההוגן של התמורה שניתנה לרכישתם במועד הרכישה. התחייבויות נרשמות בסכום התקבולים שהתקבלו בתמורה להתחייבות או בנסיבות מסוימות (לדוגמה, מסים על ההכנסה) בסכום המזומנים או שווי המזומנים, העשויים להיות משולמים לסילוק ההתחייבות שתנבע במהלך העסקים הרגיל.

(ב) עלות שוטפת. נכסים נרשמים בסכום המזומנים או שווי המזומנים שהיו משולמים אילו אותו נכס או נכס דומה היה נרכש במועד המדידה. התחייבויות נרשמות בסכום הבלתי - מהוון של המזומנים או שווי המזומנים, שהיו נדרשים לסילוק ההתחייבות במועד המדידה.

(ג) ערך מימוש (סילוק). נכסים נרשמים בסכום המזומנים או שווי המזומנים שניתן היה להשיג ממכירתו של הנכס במהלך העסקים הרגיל. התחייבויות נרשמות בערכי סילוקן, שהם הסכומים הבלתי - מהוונים של המזומנים או שווי המזומנים, שעשויים להידרש לסילוק ההתחייבות במהלך העסקים הרגיל.

(ד) ערך נוכחי. נכסים נרשמים בערך הנוכחי של תזרימי המזומנים החיוביים העתידיים נטו, שהפריט עשוי להניב במהלך העסקים הרגיל. התחייבויות נרשמות בערך הנוכחי של תזרימי המזומנים השליליים העתידיים נטו, שעשויים להידרש לסילוק ההתחייבויות במהלך העסקים הרגיל.

101. בסיס המדידה שמאומץ באופן רגיל על ידי ישויות בהכנת דוחותיהן הכספיים הוא עלות היסטורית. בסיס מדידה זה משולב, בדרך כלל, עם בסיסי מדידה אחרים. לדוגמה, מלאי מוצג, בדרך כלל, לפי עלות או ערך מימוש נקי, כנמוך שבהם. ניירות ערך סחירים עשויים להירשם במחיר השוק והתחייבויות לפנסיה נרשמות בערך הנוכחי.

תפיסות מושגיות של הון ושימור הון

תפיסות מושגיות של הון

102. מרבית הישויות מאמצות את התפיסה הפיננסית של ההון בהכנת דוחותיהן הכספיים. לפי התפיסה הפיננסית של ההון, כגון כספים שהושקעו או כוח קנייה שהושקע, ההון הוא מונח נרדף של נכסים נטו או של הון עצמי של הישות. לפי התפיסה הפיזית של ההון, כגון יכולת תפעולית, הון מייצג את כושר הייצור של הישות, המבוסס לדוגמה על מספר יחידות תפוקה יומיות.

103. בחירתה של התפיסה המושגית המתאימה של ההון על ידי הישות בדוחותיה הכספיים, תתבסס על צורכי המשתמשים. לכן, תפיסה פיננסית של הון תאומץ אם משתמשי הדוחות מעוניינים בעיקר בשימור ההון הנומינלי שהושקע, או בשימור כוח הקנייה של ההון שהושקע. אם, לעומת זאת, העניין העיקרי של משתמשי הדוחות הכספיים הוא ביכולת התפעולית של הישות, יש להשתמש בתפיסה פיזית של הון. תפיסה זו אינה מיושמת בישראל. התפיסה המושגית הנבחרת מצביעה על היעד אותו יש להשיג בקביעת הרווח, אף אם יתכן שקיימים קשיי מדידה מסוימים בישום המעשי של תפיסה מושגית זאת.

תפיסות מושגיות של שימור הון וקביעת רווח

104. התפיסות המושגיות של שימור ההון עולות מהתפיסות המושגיות של ההון, המפורטות בסעיף 102 לעיל:

(א) שימור הון פיננסי. על פי תפיסה זאת, יופק רווח רק אם הסכום הפיננסי (או הכספי) של הנכסים נטו לתום התקופה עולה על הסכום הפיננסי (או הכספי) של הנכסים נטו לתחילת התקופה, לאחר שהוצאו מכלל חישוב חלוקות לבעלים והשקעות על ידי בעלים במהלך תקופת הדיווח. ניתן למדוד שימור הון פיננסי ביחידות כספיות נומינליות או ביחידות בעלות כוח קנייה קבוע.

(ב) שימור הון פיזי. על פי תפיסה זאת, יופק רווח רק אם כושר הייצור הפיזי (או הכושר התפעולי) של הישות (או המשאבים או המימון הדרושים לשם כושר ייצור זה) בתום התקופה עולה על כושר הייצור הפיזי בתחילת התקופה,

לאחר שהוצאו מכלל חישוב חלוקות לבעלים והשקעות על ידי הבעלים במהלך תקופת הדיווח.

105. התפיסה המושגית של שימור הון קשורה לאופן בו הגדירה הישות את ההון אותו היא מעוניינת לשמר. תפיסה זו מספקת את הקשר בין תפיסת ההון לבין תפיסת הרווח, משום שהיא מספקת את נקודת ההתייחסות לפיה נמדד הרווח. התפיסה המושגית של שימור ההון מהווה תנאי מוקדם לאבחנה בין תשואה על הון הישות לבין החזר הון הישות. רק תזרים חיובי של נכסים בסכומים העולים על הנדרש לשם שימור ההון של הישות עשוי להיחשב כרווח, ולכן כתשואה על ההון. מכאן שרווח הוא הסכום השיורי שנותר אחרי שההוצאות (לרבות התאמות לשימור הון, במידת הצורך) נוכו מההכנסה. אם ההוצאות עולות על ההכנסה, הסכום השיורי מהווה הפסד נקי.

106. התפיסה המושגית של שימור הון פיזי מחייבת אימוץ של העלות השוטפת כבסיס המדידה. לעומת זאת, התפיסה המושגית של שימור הון פיננסי אינה דורשת שימוש בבסיס מדידה מיוחד. בחירת הבסיס לפי תפיסה זו תלויה בסוג ההון אותו מעוניינת הישות לשמר.

107. ההבדל העיקרי בין שתי תפיסות שימור ההון הוא הטיפול בהשפעות השינויים במחירי הנכסים וההתחייבויות של הישות. במונחים כלליים, ישות משמרת את הונה אם ההון בסוף התקופה שווה לזה שבתחילת התקופה. כל סכום העולה על הנדרש לשם שימור ההון בתחילת התקופה הוא רווח.

108. על פי התפיסה המושגית של שימור הון פיננסי, שבה מוגדר ההון במונחים של יחידות כספיות נומינליות, הרווח מייצג גידול בהון הכספי הנומינלי במהלך התקופה. בהתאם לכך, עלויות במחירי נכסים שהוחזקו במהלך התקופה, שמקובל לכוונתם רווחי החזקה, הם רווחים מבחינה מושגית. רווחי החזקה אלה לא תמיד יוכרו כרווחים עד למימושם של הנכסים. כאשר תפיסת שימור ההון הפיננסי מוגדרת בערכים של כוח קנייה קבוע, רווח מייצג גידול בכוח הקנייה של ההון במהלך התקופה. לפיכך, רק הגידול במחירי הנכסים, העולה על הגידול ברמת המחירים הכללית, נחשב כרווח. יתרת הגידול תטופל כהתאמה לשימור ההון, כלומר כחלק מההון העצמי.

109. כאשר ההון מוגדר במונחי כושר ייצור, על פי תפיסת שימור הון פיזי, רווח מייצג את הגידול בהון זה במהלך התקופה. כל שינויי

המחירים המשפיעים על הנכסים וההתחייבויות של הישות יטופלו כהתאמות לשימור ההון, שמהוות חלק מההון ולא חלק מהרווח.

110. הבחירה של בסיסי המדידה והתפיסה המושגית של שימור ההון היא אשר תקבע את המודל החשבונאי שישמש להכנת הדוחות הכספיים. מודלים חשבונאיים שונים מציגים דרגות שונות של רלוונטיות ושל מהימנות. מסגרת זו ישימה לגבי מגוון של מודלים חשבונאיים ומספקת הנחיה לעריכת דוחות כספיים והצגתם בהתאם למודל שנבחר.

נספח א'

ההבדלים בין מסגרת מושגית לעריכת דוחות כספיים והצגתם לבין המסגרת המושגית הבינלאומית לעריכת דוחות כספיים והצגתם (1989)

נספח זה אינו מהווה חלק מהמסגרת המושגית.

1. ההקדמה למסגרת המושגית הבינלאומית הושמטה ממסגרת מושגית זו. ההקדמה למסגרת מושגית זו כוללת את מטרות המסגרת המושגית בישראל.
2. סעיפים 1(ב), ו- 1(ג) למסגרת המושגית הבינלאומית הושמטו במסגרת מושגית זו.
3. סעיפים 1 ו- 4 למסגרת המושגית הבינלאומית הותאמו למצב בישראל במסגרת מושגית זו.
4. מסעיף 7 ו- 21 של המסגרת המושגית הבינלאומית הושמטה, במסגרת מושגית זו, ההתייחסות למידע כספי לגבי מגזרים עסקיים וגיאוגרפיים וגילויים לגבי השפעתן של תנודות במחירים שיש לתת במסגרת הפירוטים הנלווים.
5. המשפט הראשון בסעיף 11 של המסגרת המושגית הבינלאומית קובע כי "הנהלתה של ישות נושאת באחריות העיקרית לעריכתם של דוחות כספיים של הישות ולהצגתם". המשפט הראשון בסעיף 11 למסגרת מושגית זו קובע כי "עריכת דוחות כספיים והצגתם הם באחריות הדירקטוריון והנהלה (להלן - "אורגני הניהול") של הישות".
6. לסעיף 19 של המסגרת המושגית הבינלאומית נוספה בסוף הסעיף דוגמה לדוח על השינויים במצב הכספי הנהוג בישראל שהוא דוח על תזרימי המזומנים.
7. מסעיף 44 של המסגרת המושגית הבינלאומית הושמטה במסגרת מושגית זו הדוגמה לכך שמשותפים אחרים מאלה אשר למענם הוכן המידע בדוחות הכספיים עשויים להפיק תועלת ממנו (אספקת מידע נוסף למלווים עשויה להקטין את עלויות ההלוואה של הישות).
8. מהכותרת שלפני סעיף 46 במסגרת המושגית הבינלאומית הושמטה ההתייחסות למצג אמיתי והוגן. כמו כן, נוסח סעיף 46

במסגרת המושגית הבינלאומית הותאם לנוסח דוח המבקרים בישראל.

9. מסעיף 101 של המסגרת המושגית הבינלאומית הושמט במסגרת מושגית זו, המשפט האחרון לפיו ישויות מסוימות משתמשות בבסיס העלות השוטפת, שכן עלות היסטורית אינה מתמודדת עם השפעות השינויים במחירי הנכסים הלא כספיים.

10. מסעיף 109 של המסגרת המושגית הבינלאומית הושמטה במסגרת מושגית זו ההתייחסות לכך שכל שינויי המחירים המשפיעים על הנכסים וההתחייבויות של הישות, נחשבים לשינויים ביחידות המדידה של כושר ייצור פיזי של הישות.

11. מסעיף 110 של המסגרת המושגית הבינלאומית הושמט במסגרת מושגית זו, המשפט לפיו נכון לעכשיו, אין בכוונת הוועדה המקצועית להמליץ על מודל חשבונאי זה או אחר לעריכת דוחות כספיים והצגתם. כוונה זו תיבחן לאור התפתחויות בישראל ובעולם.

12. התייחסות לתקני חשבונאות בינלאומיים:

א. המונח "הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים" המופיע בסעיפים 1(א), ו- 3 למסגרת המושגית הבינלאומית הוחלף במונח "הוועדה המקצועית" במסגרת מושגית זו.

ב. המונח "תקן חשבונאות בינלאומי" המופיע בסעיפים 1(א), 1(ד), 1(ה), 1(ו), 1(ז), 2, 3 ו- 40 למסגרת המושגית הבינלאומית הוחלף במונח "תקן חשבונאות".

ג. המונח "המוסד לתקינה הבינלאומי" המופיע בסעיף 1(ז), הוחלף במונח "המוסד לתקינה".

ד. המונחים "דוח על השינויים במצב הכספי" ו- "שינויים במצב הכספי" במסגרת המושגית הבינלאומית הוחלפו במסגרת מושגית זו במונחים "דוח על תזרימי המזומנים" ו- "תזרימי המזומנים".

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

משתתפים קבועים

רו"ח יהודה אלגריסי
רו"ח דוד גולדברג
רו"ח דורון דבי
רו"ח צחי חבושה
רו"ח אדיר ענבר
רו"ח מוטי פרידמן
רו"ח משה פרץ
רו"ח יזהר קנה

צוות מקצועי אד-הוק

פרופסור יורם עדן, רו"ח – יו"ר
רו"ח יהודה אלגריסי
פרופסור אלי אמיר, רו"ח
ד"ר אייל סולגניק, רו"ח
פרופסור יצחק זילכה
ד"ר עמיהוד דותן, רו"ח
רו"ח חיים אסיאג
רו"ח שלום רונאל
גב' דורית סלינגר
רו"ח אדיר ענבר
ד"ר אורי רונן, רו"ח
מר מוטי שפיגל

חברי הוועדה

רו"ח דב ספיר - יו"ר הוועדה
רו"ח חיים אסיאג
מר אלי אשרף
רו"ח יגאל גוזמן
פרופסור דן גלאי
פרופסור אריה גנס, רו"ח
רו"ח אבי זיגלמן

צוות מקצועי

רו"ח שרון מימון צדיק
רו"ח חיה פרשר
גב' דיקלה כהן

יועץ מקצועי אד-הוק

רו"ח רונן מנשס

המועצה של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

מר משה טרי, יו"ר רשות ני"ע - סגן יו"ר המועצה
 רו"ח עופר מנירב, נשיא לשכת רו"ח - סגן יו"ר המועצה
 פרופסור יאיר אורגלר, יו"ר דירקטוריון הבורסה
 מר אייל בן שלוש
 רו"ח אלכס הילמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
 פרופסור צבי טלמון (רו"ח), נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
 מר רון לובש
 מר עמוס מר חיים, נציג איגוד החברות הציבוריות הרשומות בבורסה
 ד"ר אייל סולגניק, רו"ח - מנהל מחלקת תאגידיים - רשות ניירות ערך
 עו"ד (רו"ח) מיכל עבאדי-בויאנג'ו, סמנכ"ל משרד הבריאות
 רו"ח פנחס קימלמן, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים
 מר איתן רוב, מנהל רשות המסים בישראל
 רו"ח יצחק רוטמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
 רו"ח יוסי שחק, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
 רו"ח ישראל שטראוס, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
 מר מוטי שפיגל, סגן המפקח על הבנקים